

การสำรวจและเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชุมชน

ในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบ

กรณีศึกษา บ้านพวยาง หมู่ 12 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

การเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชุมชนในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เครื่องมือและวิธีการจัดทำข้อมูลในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด โดยร่วมมือกันดำเนินงานกับชุมชน โดยคาดว่าผลการศึกษานำไปสู่การจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ศึกษาชุมชนโดยการพูดคุยซักถามกับผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชน และนำเขียนลงในตารางข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน จัดทำแผนที่ชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้ให้ข้อมูล วาดแผนที่ชุมชน และใช้แบบสอบถามถามสมาชิกครัวเรือนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม นำมาสรุปเป็นตารางร้อยละ ศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลในชุมชนวาดแผนที่ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และร่วมกันกำหนดโซนป่าต่างๆ และวางแผนผังตัวอย่างขนาด 40 x 10 เมตร และ 2 x 2 เมตร วัดความสูง เส้นรอบวง ความกว้างของเรือนยอด ชนิดพันธุ์ไม้ในแปลง และนำมาวาดเป็นภาพตัดขวาง แสดงการจัดชั้นเรือนยอด ศึกษาการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการใช้แบบสอบถามถามกลุ่มคนที่ใช้ประโยชน์จากป่าในชุมชน ถึงชนิดผลผลิตจากป่า ช่วงเวลาเก็บหา ส่วนที่ใช้ กลุ่มคนที่มาใช้ ความถี่ วิธีการเก็บหา ประเพณีความเชื่อ ประเพณีแนวโน้มการใช้และสภาพการใช้ทรัพยากร ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลในชุมชนเพื่อวาดแผนที่การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในชุมชน ศึกษาการบริหารจัดการป่า โดยใช้แบบสอบถามในการถามคณะกรรมการป่าและกลุ่มคนต่างๆในชุมชน ต่อมุมมองและความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และนำมาสรุปในเชิงพรรณนา สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

จากการศึกษาชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านพวยางก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยคนกลุ่มแรกที่อพยพมาจากบ้านหนองวัวคำ หมู่ 11 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และได้ตกลงตั้งบ้านเรือนที่บ้านพวยาง เพราะเหตุว่ามีแหล่งน้ำและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันราษฎรบ้านพวยาง มี 110 ครัวเรือน เป็นชาย 226 คน หญิง 215 คน ราษฎรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักเกษตรกรกรรม(ปลูกผัก ทำไร่ ทำสวน และทำนา) มีสมาชิกส่วนใหญ่ในครัวเรือน 1-4 คน มีรายได้ส่วนใหญ่ตั้งแต่ 20,000 บาท ต่อปี มีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ 1-10 ไร่ มีปัญหาในการทำการเกษตร คือ มีศัตรูพืชและขาดเงินทุน แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ คือ ญาติพี่น้องและกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ราษฎรใช้ป่าชุมชนเป็นที่เก็บหาผลผลิตจากป่าตามฤดูกาล และสามารถแบ่งกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ได้คือ กลุ่มฐานะร่ำรวย มี 5 ครัวเรือน กลุ่มฐานะปานกลาง มี 104 ครัวเรือน กลุ่มฐานะลำบาก มี 1 ครัวเรือน ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนคือป่าชุมชน โดยสภาพป่า คือ ป่าเบญจพรรณรุ่นที่ 2 อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม เนื่องจากเคยถูกทำลายมาอย่างหนัก ผลผลิตจากป่าชุมชนมีหลายชนิด แต่ส่วนใหญ่มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะมีคนเข้ามาใช้ประโยชน์จำนวนมาก ส่วนการถือครองที่ดินส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ ในเรื่องการบริหารจัดการป่ากลุ่มที่มีบทบาทในการบริหารจัดการป่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้นำทางสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเข้าไป ส่งเสริม

อาชีพที่เกี่ยวข้องกับด้านป่าไม้ ส่งเสริมให้มีการปลูกและฟื้นฟูสภาพป่า ส่งเสริมให้คนในชุมชนบ้านพวยางได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่า เพื่อให้ป่าชุมชนแห่งนี้แหล่งผลิตอาหารที่ยั่งยืนของชุมชนต่อไปในอนาคต

คำหลัก การสำรวจ / ข้อมูล / การมีส่วนร่วม / ป่าชุมชน / บ้านพวยาง